

ОПРЕДЕЛЕНИЕ

№ 63

гр. Бургас , 22.06.2021 г.

АПЕЛАТИВЕН СЪД – БУРГАС в закрито заседание на двадесет и втори юни, през две хиляди двадесет и първа година в следния състав:

Председател: Светла М. Цолова

Членове: Галина Т. Канакиева

Петя Ив. Петрова Дакова

като разгледа докладваното от Светла М. Цолова Въззивно частно наказателно дело № 20212000600116 по описа за 2021 година

Производството е по реда на чл.450, ал.3, вр. чл.345 от НПК.

Постъпила е частна жалба от осъдения АНГ. ИЛ. Д. против определение №106 от 23.04.2021г. по ЧНД №157/2021г. на Бургаския окръжен съд, с което е оставена без уважение молбата на осъдения за замяна на наказанието доживотен затвор с лишаване от свобода. С частната жалба се правят оплаквания за незаконосъобразност и необоснованост на атакувания съдебен акт. Осъденият твърди, че първо-инстанционният съд не е съобразил представените като писмени доказателства общо 10 броя награди, получени в периода 2011г. – 2021г., както и показанията на свид. П. Л., който му е бил пряк началник и ИСДВР в Затвора Бургас. Твърди още, че съдът неоснователно е отказал назначаването на поисканата от защитника тройна психологическа експертиза, която щяла да докаже обстоятелства в полза на осъдения. Заявява, че представената от юриста на Затвора Бургас Заповед №201 от 13.04.2021г., с която му е наложено наказание седем денонощия в наказателна килия, се основава на лъжливите показания на свидетели затворници. Изтъква, че лишеният от свобода Пламен Атанасов Петков е написал по своя воля уточнение за случилото се, в което пояснил, че е отправил обвинения срещу Д., защото е бил афектиран от скарването помежду им. Като прилага въпросното уточнение към жалбата си и моли въззивния съд да го съобрази като доказателство, претендира да се отмени атакуваното определение и да се върне делото за ново разглеждане.

Частна жалба срещу първоинстанционното определение е подал и

служебният защитник на осъдения А.Д.. С жалбата си защитникът релевира доводи за необоснованост и незаконосъобразност на съдебния акт. Излага обстояйни съображения в подкрепа на оплакванията си. Позицията се на последния социален доклад, изготвен на 12.03.2021г. по повод подадената от осъдения Д. молба за замяна на доживотния затвор с лишаване от свобода. Твърди, че в доклада са посочени само обстоятелства, указващи на положителна промяна у осъдения по време на изтърпяване на наказанието. Подробно възпроизвежда констатации и заключения, съдържащи се във въпросния доклад. Позицията се и на твърдението на упълномощения представител на Началника на Затвора Бургас, който в съдебно заседание пред първата инстанция заявил, че до извършване на последното дисциплинарно нарушение всички данни сочели на добро поведение на осъдения Д. и на положителна оценка за замяна на наказанието доживотен затвор с лишаване от свобода, но поради това дисциплинарно нарушение ръководството на затвора било разколебано в оценката си. Обстойно и в хронология анализира документите, съдържащи се в затворническото досие на А.Д., като прави извод за настъпила цялостна и трайна положителна промяна у осъдения. Обръща внимание, че именно доброто поведение на осъдения и положителната оценка за личността му са дали основание на Началника на Затвора Бургас да издаде заповед, с която А.Д. да бъде преместен да изтърпява наказанието си в общи помещения с останалите лишени от свобода при строг режим, считано от 01.12.2020г. Подчертава позитивната корекция в оценката на риска от рецидив, като последната оценка отчита 66 точки, указваща, че рискът е в долните средни стойности. Изтъква, че актуалното психологическо изследване, проведено на 22.03.2021г. от психолога на Затвора Бургас, установява нисък риск от зависимости и сравнително добро социално интегриране на осъдения. Като отбелязва, че законът не изисква осъденият окончателно да се е поправил и е достатъчно той да има трайно добро поведение, гарантиращо, че нови престъпления няма да бъдат извършени от него, моли въззивният съд да отмени първоинстанционното определение, с което е оставена без уважение молбата на осъдения А.Д. и да постанови замяна на наложеното му наказание доживотен затвор с наказание лишаване от свобода.

Представителят на Апелативна прокуратура – Бургас е депозирал писмено становище, с което заявява неоснователност на частните жалби. Споделя

изразеното в съдебното определение разбиране, че макар и да е налице формалната предпоставка на чл.38а, ал.3 от НК - осъденият да е изтърпял не по-малко от двадесет години от наложеното му наказание доживотен затвор и макар доказателствата по делото да сочат на започнала позитивна промяна в мисленето и поведенческите нагласи на осъдения, тази промяна все още е колеблива и нетрайна. Аргументира липсата на настъпило трайно поправяне у осъдения с осъществено от него неправомерно поведение в затвора, за което са му били наложени общо 21 дисциплинарни наказания, като последното такова е от 13.04.2021г. – „изолиране в наказателна килия“, затова, че на 06.04.2021г. е осъществил физическа саморазправа с друг лишен от свобода, като му е нанесъл леки телесни повреди по врата и горната лява половина на корема. Като обсъжда задълбочено събраните по делото доказателства, заключава, че не са настъпили цялостни и трайни положителни промени в съзнанието и поведението на осъдения Д., които да сочат на неговото успешно поправяне и превъзпитание. Обръща внимание, че лицето има предходни осъждания, а последната оценка относно риска от рецидив е 66 точки и сочи на средни стойности. Отбелязва, че при осъдения Д. продължават да са налице проблемни зони с високи стойности. Защища тезата, че правната възможност по чл.450 от НПК за замяна на наказанието доживотен затвор с лишаване от свобода следва да се прилага в изключителни случаи, когато действително е установено, че изтърпяното до момента наказание е поправило и превъзпитало осъдения и че е повлияло на мисленето и поведението му. Като се позовава на многобройните заповеди за наказания, последната от които е за нарушение от 06.04.2021г., т. е. извършено в хода на настоящото производство по чл.450 от НПК, заявява, че по делото не са налице достатъчни и убедителни доказателства, които да обусловят замяна на наказанието доживотен затвор с лишаване от свобода. По тези съображения предлага въззивният съд да потвърди, като законосъобразно и обосновано, първо-инстанционното определение, с което е отказана исканата замяна на наказанието доживотен затвор с лишаване от свобода.

Настоящите частни жалби са подадени съответно от осъденото лице и неговия защитник, които имат право на обжалване съгласно чл.450, ал.3 от НПК и в предвидения за това преклузивен седмодневен срок по чл.342, ал.1, предл.1 от НПК, поради което те са допустими.

Бургаският апелативен съд, след като се запозна с изложените в жалбите оплаквания, съобрази становището на прокурора и обсъди материалите по приложеното наказателно дело, прецени, че частните жалби са неоснователни.

Първоинстанционното производство е образувано по молба на осъдения А.Д. за замяна на наказанието доживотен затвор с лишаване от свобода на основание чл.449 от НПК вр. чл.38а, ал.3 от НК.

Първоинстанционният съд е анализирал обстойно и задълбочено събраните по делото доказателства и е направил обосновани и законосъобразни изводи, че в случая не са налице всички предпоставки за замяна на наложеното на осъдения Д. наказание доживотен затвор с лишаване от свобода.

Безспорно е установено по делото от фактическа страна следното:

С присъда № 92 от 12.07.2001г. по НОХД № 688/2001г. на Окръжен съд – Варна, влязла в сила на 10.09.2002г., осъденият АНГ. ИЛ. Д. е признат за виновен в извършване на престъпление по чл.152, ал.3, т. т.1 и 4, вр. ал.1, т.2 от НК, за което му е наложено наказание лишаване от свобода за срок от петнадесет години при първоначален усилено строг режим, както и в извършване на престъпление по чл.199, ал.2, т.2, вр. ал.1, т.4, вр. чл.198, ал.1, вр. чл.20, ал.2 от НК, за което му е наложено наказание доживотен затвор при първоначален усилено строг режим.

С протоколно определение от 24.10.2006г. по ЧНД № 1777/2006г. Варненският окръжен съд е определил на осъдения Д. едно общо наказание за престъпленията – предмет на разглеждане по НОХД №688/2001г. - а именно най-тежкото - „доживотен затвор“, като е зачел вече изтърпяната част от наказанието.

Молителят Д. първоначално е постъпил в Затвора в гр. Варна за изпълнение на наказанието на 30.06.2000г., като за начало на изтърпяването на същото е посочена датата 29.03.2000г., когато Д. е бил привлечен като обвиняем и задържан. По повод наложеното му общо наказание доживотен затвор Д. последователно е пребивавал в затворите в гр. Ловеч, в гр. София и в гр. Плевен, като в последния е бил от 18.01.2008 г. до 07.07.2017 г., когато е преместен в Затвора в гр. Бургас.

През време на престоя на осъдения Д. в местата за лишаване от свобода поведението му е било променливо - наказван е общо двадесет и един пъти, предимно в Затвора в гр. Плевен, не само за нарушаване на вътрешните

правила в местата за лишаване от свобода, но и за сбиване с други лишени от свобода, както и за опити и заплахи за физическа саморазправа. По време на престоя си в Затворите в гр. Плевен и в гр. Бургас Д. е бил награждаван девет пъти за съвместно и отговорно изпълнение на поставени му трудови задачи, за участие в културно-масови и спортни мероприятия, провеждани на територията на затвора, за постигнати успехи в работата.

Със заповед на Началника на Затвора Бургас от 01.12.2020г., осъденият А.Д. е бил настанен да изтърпява наказанието си в общи помещения с останалите лишени от свобода при строг режим.

Със Заповед № 201 от 13.04.2021 г. на Началника на Затвора Бургас, осъденият Д. е бил наказан с дисциплинарно наказание „изолиране в наказателна килия за седем денонощия“ за това, че на 06.04.2021г. е осъществил физическа саморазправа с друг лишен от свобода, като му е нанесъл леки телесни повреди по врата и горната лява половина на корема.

По време на изтърпяването на наказанието „доживотен затвор“ на правонарушителя Д. са били изготвени общо четири оценки, които показват прогресивно понижаване на стойностите за риск от рецидив. Първоначалната оценка, датираща от 2004г., отчела 104точки, обуславящи високи стойности на риска от рецидив. Отчетените проблемни зони са били отношение към правонарушението, взаимоотношения с другите, злоупотреба с алкохол, проблеми от емоционален характер, между-личностни проблеми, умения за мислене.

На 04.11.2020г. е била направена нова оценка на риска, която е отчела корекция в графиката по скалата на оценката, като рискът от рецидив е намален от 104 на 74 точки, т. е., в рамките на средните стойности.

На 10.03.2021г., по повод молбата на осъдения Д. по чл. 450 от НПК, е била извършена нова оценка на риска, която отново отчела намаление - 69 точки, т. е., рискът все още останал в рамките на средните стойности.

Последната оценка на риска, извършена в Затвора Бургас, отчела някои промени в позитивен план, но рискът останал в средни стойности - 66 точки. Инспекторът „СДВР“, изготвил последната актуална оценка на риска посочил, че осъденият Д. демонстрира криминални нагласи в поведението си, като някои аспекти от престъпленията, за които търпи наказанието си, представляват индикация за риск от сериозни вреди. Отбелязал, че благодарение на провежданата корекционна дейност се наблюдава напредък в

отчетените вече проблемни области, което би могло да бъде основа за изграждане на устойчиви позитивни поведенчески нагласи. Акцентиран върху мотивацията и активността на осъдения да подобри проблемните зони „взаимоотношения“ с други хора, както и „междоличностни проблеми“, като се отчита подобряване в тях, доколкото осъденият поддържа добри взаимоотношения с другите затворници, провежда свиждания със свои близки, поддържа с тях писмена кореспонденция и телефонни разговори. В текущия доклад е изразено мнение, че следва да продължи работата по проблемните области „злоупотреба с алкохол“ и „отношение към правонарушението“. Посочено е, че за преодоляване негативните черти в поведението му, Д. е бил включван в мероприятия с религиозна насоченост, участвал е в образователна програма за начална компютърна грамотност, както и в програма за толерантност в затвора и в живота. Според инспектора по СДВР, рискът от вреди за обществото остава среден, като постигнатите промени в констатираните личностни и поведенчески дефицити следва да се трансформират в устойчиво законосъобразно и обществено приемливо поведение.

Актуалното психологическо изследване, проведено на 22.03.2021г. от психолога в Затвора Бургас, установило ниски нива на стрес у осъдения Д., умерен суициден риск, липса на агресивни преддиспозиции, нисък риск от зависимости, липса на риск от разстройство на мисленето. Отчетени били средни нива на криминогенни потребности. Според психолога поведението на осъдения в затвора свидетелства за сравнително добро социално интегриране, като съществуващите адаптивни умения вероятно могат да бъдат развити. Констатиран, че интересите, просоциалните контакти и заниманията, с които осъденият запълвал свободното си време, не са достатъчно добре използвани. Предвид на това изразил мнение, че е необходимо да се направи оценка на неговите интереси и умения и да се планират интервенции, насочени към по-полезно прекарване на свободното време. Приел, че проблемите на осъдения в миналото, свързани с употребата на алкохол, са оказали негативно влияние върху живота му.

Въз основа на задълбочен, всестрани и обективен анализ на изложените данни за цялостното поведение на осъдения А.Д. в пенитенциарните заведения, първоинстанционният съд е направил обоснован и законосъобразен извод, че не са налице предпоставките за замяна на

наложеното общо наказание доживотен затвор с лишаване от свобода.

В нормата на чл.38а, ал.3 от НК е уредена правната възможност наказанието доживотен затвор да бъде заменено с наказание лишаване от свобода за срок от тридесет години. С изключение на посоченото в цитираната разпоредба формално изискване - осъденото лице да е изтърпяло не по-малко от 20 години от наказанието доживотен затвор, в действащите норми, регламентиращи този правен институт, не е предвидено при какви условия такава замяна е допустима, правно защитима, гарантираща необходимия баланс между личния и обществения интерес.

Установявайки празнота в закона касателно предпоставките, при които следва да бъде заменено наложеното наказание доживотен затвор с лишаване от свобода, съдебната практика еднозначно е приела, че в производството по чл. 450 от НПК, съдът е длъжен не само да установи като формално изискване наличието на определен период на изтърпяване на наказанието доживотен затвор, но и да направи преценка на всички данни, съдържащи се в досието на осъдения, както и анализ на цялостното му поведение във времето, през което се е намирал в местата за лишаване от свобода, отчитайки заключенията на психологическите и психиатричните изследвания, оценката на риска, които съпътстват изпълнението на наказанието и всички други релевантни факти и обстоятелства. В този смисъл, уважаването на предложението или на молбата за замяна на наказанието доживотен затвор предполага преди всичко възможност да се направи обоснован извод, че е налице трайна тенденция към поправяне и превъзпитание на осъдения, както и устойчивост на поведението му, демонстриращо безпроблемното му ресоциализиране в обществото.

В случая обоснован и законосъобразен се явява изводът на окръжния съд, че формалната предпоставка на чл.38а, ал.3 от НК е изпълнена, защото към днешна дата молителят Д. е изтърпял двадесет и една години, два месеца и двадесет и четири дни от наложеното му наказание доживотен затвор.

Правилен е също изводът, че събраните по делото доказателства, макар и да указват, че при осъдения Д. е започнала позитивна промяна в мисленето му и поведенческите му нагласи, те все още не са достатъчни и убедителни, че тази промяна е трайна и категорична. Напротив, тя е колеблива и непостоянна. Оценката на риска от рецидив към днешната дата все още не може да аргументира извод, че осъденият Д. трайно се е поправил и

превъзпитал. Последната оценка на риска от рецидив, изготвена от Инспектор „СДВР“ в Затвора Бургас, е в зоната на средните стойности - 66 точки. Предвид краткия престой на осъдения Д. в това пенитенциарно заведение, не може да се твърди със сигурност, че рязкото понижаване на стойностите на риска се дължи само на проведената в новото място за лишаване от свобода корекционна дейност. Освен това, дори и в посочените средни стойности от риск - 66 точки, налице са важни проблемни зони с високи стойности, каквито са отношение към извършеното престъпление, взаимоотношения с другите, злоупотреба с алкохол, емоционални отношения, умения за мислене.

Правилно е още становището на съда, че не декларативното признаване на собственото виновно поведение, довело до вредоносните последици, а същинското осъзнаване на последиците от престъплението, анализирането и преосмислянето на средата на живот и факторите, улеснили или предизвикали вземането на решение за извършване на престъплението - това са важните критерии, при наличието на които може да се приеме с голяма степен на вероятност, че целите на специалната превенция ще бъдат постигнати и с по-лекото наказание лишаване от свобода.

Съблюдавайки константната съдебна практика по приложението на чл.450 от НПК, първоинстанционният съд правилно е приел, че цитираната разпоредба изисква цялостно изследване на поведението на осъденото лице по време на престоя му в пенитенциарното заведение и/или заведения. Доброто поведение трябва да свидетелства за съзнателно поправяне на осъдения, а не да цели благоприятна промяна на положението му чрез замяна на по-тежкото наказание доживотен затвор с по-лекото наказание лишаване от свобода.

Правилен и обоснован е изводът на окръжния съд за липсата на достатъчно убедителни доказателства, че е настъпила изискуемата трайна положителна промяна в мисленето и поведенческите нагласи на осъдения. Осъзнаването на собственото виновно поведение е декларативно, а не осъзнато, като липсват индикации осъденият да осмисля общественно-опасните резултати от деянието си от гледна точка на негативните последици върху пострадалата, нейното семейство и обществото като цяло. Не са налице доказателства, че изтърпяното до този момент наказание е повлияло необратимо поправително и възпиращо за личността на осъдения, каквато констатация би позволила да

бъде заменено наложеното наказание доживотен затвор с лишаване от свобода за срок от тридесет години. Данните за допуснати в затвора множество нарушения и наложени за тях дисциплинарни наказания, преценени в тясна връзка с липсата на осъзната вина и искрено критично отношение към реализираната престъпна дейтелност, риск от рецидив със стойност, задържаща се в категорията среден, указват, че не са постигнати в пълен обем целите на индивидуалния план за изпълнение на наказанието доживотен затвор, свързани с трайна промяна на мисленето и поведението на осъдения. Този извод се потвърждава и от факта на налагане на дисциплинарно наказание за извършено от Д. нарушение в затвора в хода на висящ процес по чл. 450 от НПК, иницииран от осъдения, както и от характера на самото нарушение, съставляващо престъпление лека телесна повреда. Тези обстоятелства свидетелстват за нетрайност на положителните поведенческите нагласи у молителя и налагат извод за необходимост от провеждане на по-нататъшни интензивни корекционни мероприятия за преодоляване на проблемите, свързани с между-личностните взаимоотношения, за овладяване и контрол на емоциите и осъзнаване за причините за антисоциалното поведение.

С оглед на това напълно обосновано първостепенният съд е приел, че целените с наложеното наказание доживотен затвор поправителен, превъзпитателен и възпиращ ефект, не са постигнати в необходимия обем и дълбочина, което от своя страна мотивира нужда от продължаване изтърпяването на това наказание. Налице е известна положителна промяна у осъдения Д., но тя не е достатъчна за да се приеме, че той може да се поправи успешно и посредством изтърпяването на по-лекото наказание лишаване от свобода. Липсата на значими позитивни резултати от изпълнението на наказанието доживотен затвор до момента, както и застоят на определени показатели, формиращи общата оценка за риска от рецидив и вреди, изискват продължаване на поправителното въздействие спрямо Д. в условията на по-строга контролирана среда, каквато се постига при по-тежкото наказание доживотен затвор. По тези съображения първостепенният съд правилно е заключил, че не са налице категорични доказателства за поправянето на осъдения.

На свой ред въззивната инстанция, като прие, че не са настъпили трайни положителни промени в съзнанието и поведението на осъдения Д.,

изключващи категорично опасността от негово последващо противоправно поведение в условията на изтърпяване на наказание лишаване от свобода и че съществуват обстоятелства, указващи необходимост от продължаване на поправителното въздействие спрямо него в условията на наказание доживотен затвор с цел промяна в отношението му към правонарушението, взаимоотношенията с другите, злоупотреба с алкохол, емоционалните отношения, уменията за мислене, прецени, че към настоящия момент не са изпълнени всички изисквания за да се замени наказанието доживотен затвор с лишаване от свобода.

Мотивиран от горните съображения, въззивният съд заключи, че проверяваното определение на първата инстанция, с което е отказано заменяване на наложеното на осъдения Д. наказание доживотен затвор определено му като общо с влязло в сила определение по ЧНД №1777/2006г. на Окръжен съд – Варна, с наказание лишаване от свобода, е обосновано и законосъобразно и като такова следва да го потвърди.

Ръководен от изложените съображения, Бургаският апелативен съд

ОПРЕДЕЛИ:

ПОТВЪРЖДАВА определение №106 от съдебно заседание на 23.04.2021г. по ЧНД №157/2021г. по описа на Бургаския окръжен съд.

Определението е окончателно.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____